

Effectmeting Advies Boijmans Binnenstebuiten en

2 adviesbrieven in vervolg daarop

De drie adviezen zijn door het college gevraagde adviezen. Het hoofdonderdeel 'Boijmans Binnenstebuiten' (1-11-2018) was een openbaar advies. De twee briefadviezen in vervolg daarop in 2019 waren vertrouwelijk. De tweede adviesbrief zal in 2021 openbaar worden als de renovatie weer wordt besproken in de gemeenteraad. Dan zal dit zo mogelijk op zijn effect worden gemeten.

Uit het raadsinformatiesysteem van de gemeente blijkt dat de term 'Boijmans Binnenstebuiten' ± 25 keer wordt genoemd.

De gemeente heeft de advieskracht van de RRKC goed benut blijkens de verschillende belegstukken zoals het raadsvoorstel voor de bespreking van de renovatie en de een motie over Boijmans op Zuid. Maar ook blijkens de gevraagde (vertrouwelijke) adviezen over de planvorming van het museum. De advisering over de renovatie en de planvorming van het museum was ook van belang voor het cultuurplanadvies over Museum Boijmans Van Beuningen. Hieronder worden de adviesmomenten en de effecten ervan beschreven.

Advies Boijmans Binnenstebuiten

Korte omschrijving van het advies

De gemeente wil in het najaar 2018 een besluit nemen over een renovatie van Museum Boijmans Van Beuningen (MBVB). Het museumgebouw is aan het eind van zijn (technische) levensduur; het uitvoeren van asbestsanering en achterstallig onderhoud zijn onvermijdelijk. Vanaf 2019 is het gebouw niet meer beschikbaar voor de presentatie van de collectie.

De gemeente Rotterdam en MBVB staan voor de keuze: doen wat móét, het *basisscenario* waarin het gebouw asbestvrij wordt en weer voldoet aan wet- en regelgeving en het *basis-plus scenario* waarin hedendaagse duurzaamheidsmaatregelen worden voorgesteld, óf kiezen voor wat kán, het *toekomstscenario* waarin het museumgebouw wordt vernieuwd en klaar is voor de toekomst. Ter voorbereiding op het investeringsbesluit voor de renovatie vraagt het college van B&W de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur (RRKC) om advies. Het college van B&W wil in november 2018 een voorstel aan de gemeenteraad voorleggen. Het advies van de RRKC zal meewegen in de besluitvorming. De vraag in de adviesaanvraag van het college luidt als volgt:

"In het licht van trends en ontwikkelingen op museaal gebied, de collectie van Museum Boijmans Van Beuningen als uitgangspunt nemend en rekening houdend met het belang en de positie van het museum in de stad: wat heeft de collectie dan nodig voor de toekomst, in relatie tot de bouwopgave en gelet op de voorliggende scenario's? Wat zijn uw aanbevelingen om mee te nemen bij de verbouwing van het museumgebouw?"

Voor de uitwerking van het advies heeft de RRKC een adviescommissie samengesteld. De commissie bestudeerde door de gemeente beschikbaar gestelde documenten die veelal een vertrouwelijk karakter hadden, bronnen van MBVB zelf, verschillende onderzoeksrapporten en publicaties. Het bureau van de RRKC deed op basis van literatuurstudie, web research, interviews en benchmarks onderzoek naar trends en ontwikkelingen in de museumsector en stelde vijf cases op van vergelijkbare musea in renovatie en drie cases van museumparken.

De adviescommissie bezocht MBVB voor een schouw van het gebouw. Zij voerde ook gesprekken met medewerkers van de afdeling Cultuur en Vastgoed van de gemeente Rotterdam en de directie van MBVB. Voordat het advies werd gepubliceerd is de tekst besproken met de gemeente.

De RRKC had zeven aanbevelingen:

1. Ga voor het toekomstscenario

De RRKC adviseert het college van B&W te kiezen voor het *toekomstscenario*. Een vernieuwd toekomstbestendig museum past bij een wereldstad als Rotterdam die zich alsmaar uitbreidt en steeds meer bezoekers trekt uit binnen- en buitenland. Het past ook bij de rol die MBVB al sinds 1937 vervult als icoon in de stad. Niet in de laatste plaats vraagt de kwaliteit van de topcollectie van MBVB om een vernieuwd toekomstbestendig museum. Kiezen voor het toekomstscenario leidt wel tot een prijsverschil van € 50 miljoen. De RRKC adviseert dat dit bedrag moet worden geworven in de private sector.

2. Kies voor een transitieperiode

De plannen moeten op een aantal onderdelen worden aangevuld en onderbouwd om tot een scherp profiel voor de toekomst en programma van eisen te komen. Nu heeft een bouwkundige benadering de overhand. De museale eisen van de tijd leiden ertoe dat MBVB een publieksgerichte, vernieuwende en actieve positie moet kiezen in de stad en in het Museumpark. Om deze te bereiken pleit de RRKC voor een *transitieperiode*.

3. Maak een transitieplan

Om de collectie tijdens de renovatie te blijven tonen kiest MBVB vier wegen: bij andere musea in de stad, in de klas, in Rotterdam-Zuid en in het buitenland. De plannen zijn niet uitgekristalliseerd en de financiering ervan roept vragen op. Voor een gerichte aanpak adviseert de RRKC het college MBVB te verzoeken in 2018/2019 een *transitieplan* uit te werken met concrete doelstellingen ten aanzien van de omgang met de presentatie van de collectie in de komende jaren, de activiteiten die daarvoor nodig zijn en de financiële dekking. Hiervoor zullen in 2019 middelen moeten worden gereserveerd.

4. Financiering nader bekeken

De financiering van de renovatie in het toekomstscenario leidt tot aanzienlijk hogere jaarlasten van MBVB. De hoge kosten van vastgoed drukken steeds zwaarder op het cultuurbudget. De RRKC vindt dit niet wenselijk en vraagt het college voor dit vastgoedprobleem een oplossing te vinden. Daarnaast zijn er bijkomende investeringen en programmakosten voor het tonen van de collectie tijdens de renovatie. In zijn transitieplan moet MBVB duidelijk maken welke activiteiten er zijn, hoeveel ze kosten en hoe ze worden gedekt.

5. Museumpark als toegankelijke culturele *hotspot*

De RRKC heeft waardering voor de plannen van de gemeente om de buitenruimte van het park opnieuw in te richten. Ze leiden tot een verhoging van de verblijfskwaliteit. Om van het park een echt Museumpark te maken, een toegankelijke culturele *hotspot*, is meer nodig. De instellingen in het park kunnen intensiever samenwerken vanuit een collectief belang. Omdat dit niet op een natuurlijke manier gebeurt, adviseert de RRKC een voorziening te creëren met een zelfstandige rol en een eigen budget.

6. Communicatie

De RRKC adviseert de term sluiting te vermijden. De collectie blijft immers beschikbaar voor presentaties. De RRKC adviseert om in de planontwikkeling tijdens de transitiefase het gesprek over de toekomst van MBVB meer dan nu te voeren met betrokkenen van binnen en buiten de stad. Dit helpt de plannen van MBVB scherper te maken en het versterkt de binding met publiek en partners.

7. Governance

De RRKC vindt het belangrijk dat de rollen van de gemeente en MBVB in het opdrachtgeverschap voor de renovatie duidelijk zijn. De directie van MBVB moet autonoom kunnen opereren in de fundraising. De Raad heeft vertrouwen in de huidige projectorganisatie en hoopt dat de continuïteit in het proces gewaarborgd is.

Adviesbrieven in vervolg op het advies Boijmans Binnenstebuiten

In vervolg op het (openbare) advies 'Boijmans Binnenstebuiten' vraagt het college de RRKC nog tweemaal om een vertrouwelijk advies, in het teken van de ontwikkeling van de visie en het transitieplan van MBVB. De RRKC voert in deze procesgang meerdere gesprekken met de gemeente en de directie van MBVB en legt de adviesvragen van het college voor aan zijn adviescommissie.

5 april 2019

In het voorjaar van 2019 vraagt het College de RRKC advies uit te brengen over de visieontwikkeling van MBVB. Het college heeft vragen over de toekomstbestendigheid van de visie, zicht op publiek, aansluiting bij de collectie en de aanvulling op door de RRKC geconstateerde lacunes in het door het museum gepresenteerde ambitiedocument.

De RRKC ontving deel I van de visie onder de titel 'Museum in Transit' op 19 maart 2019, vergezeld van een aanbiedingsbrief van MBVB. De RRKC moest in zeer korte tijd advies uitbrengen.

De RRKC brengt zijn advies op verzoek van de gemeente in briefvorm vertrouwelijk uit op 5 april 2019.

Het advies samengevat:

De RRKC stelt dat de realisatie van de visie weliswaar de verantwoordelijkheid van het museum is, maar dat de totstandkoming een belangrijk onderdeel van sturing door de stuurgroep en daarmee ook de verantwoordelijkheid van de gemeente is. Een krachtige regisserende rol van de stuurgroep is randvoorwaarde. De Raad onderstreept hier graag de gezamenlijke verantwoordelijkheid van MBVB en gemeente om tot een goede organisatie van het renovatie proces te komen, waarbij het museum in de 'lead' is als het gaat om de inhoudelijke toekomstvisie.

Daarnaast stelt de Raad vast dat het in het visiedocument aan hoofdlijnen en samenhang ontbreekt: de visie is onvoldoende uitgewerkt en er bestaat onhelderheid over het transitieplan.

De visie mist naast sturingskracht ook urgentie en is vooralsnog een onvoldoende stevig fundament om invulling te geven aan het PvE, SO en de transitieperiode.

De Raad vraagt naast aandacht voor continuïteit van de projectdirectie ook aandacht voor het gegeven dat er voor de opening van het gerenoveerde museum sprake zal zijn van een wisseling van directie. De Raad pleit voor overleg van het College met de Raad van toezicht van MBVB hoe met dit gegeven om te gaan.

Tot slot stelt de RRKC dat MBVB bij de Cultuurplan aanvragen 2021-2024 een bijzondere positie inneemt. Voor het MBVB is het transitieplan het document op grond waarvan een oordeel over de bekostiging en dus de bijdrage vanuit het Cultuurplan wordt gegeven.

31 juli 2019

Het College vraagt de RRKC wederom advies uit te brengen. Dit keer over de definitieve visie, genaamd 'Museum in Transit / Museum als Netwerk'. In de adviesaanvraag verzoekt het college van B&W de RRKC in te gaan op de volgende vragen:

1. Geeft de visie een helder profiel voor het Boijmans van de toekomst?
2. Geeft de visie blijk dat het museum een gevoel heeft voor wat er nodig is om het museum toekomstbestendig te maken?
3. Heeft het museum een idee van de wensen van het hedendaagse publiek en hoe het deze wensen vorm kan geven in het (ver)nieuw(d)e museum?
4. Sluit de visie aan op de collectie die het museum in beheer heeft?
5. Geeft de visie voldoende invulling aan de eerder door u geconstateerde lacune(s) in het ambitiedocument?

Het college van B&W heeft de Raad wederom verzocht dit advies vertrouwelijk uit te brengen, uiterlijk op 1 augustus 2019.

De RRKC brengt het vertrouwelijke advies in briefvorm uit op 31 juli 2019.

Daarin beschrijft hij zijn bevindingen over de inhoud, en die over de vorm en het proces.

Het advies samengevat:

1. Geeft de visie een helder profiel voor het Boijmans van de toekomst?

De visietekst bevat veel goede ingrediënten die inzicht geven in het MBVB van de toekomst. Van alle onderdelen zijn de collectie en het collectieprofiel het meest helder. Er ontbreekt echter zicht op concrete plannen en activiteiten in de transitieperiode.

2. Geeft de visie blijk dat het museum een gevoel heeft voor wat er nodig is om het museum toekomstbestendig te maken?

Er zijn verschillende aspecten door MBVB genoemd die aan de basis liggen van een toekomstbestendig museum. Op de digitalisering en de omgang met het publiek is de Raad het meest kritisch. Op het gebied van samenwerking zijn verdere stappen te maken, ook binnen de programmering van het museumpark. Uit de visie blijkt niet dat de noodzaak wordt ervaren om te experimenteren met de stem van het publiek.

De Raad constateert dat wat hij in de praktijk waarneemt aan educatieve activiteiten, innovatiever en meer voorbeeld gevend is dan wat nu in de plannen staat beschreven. De Raad ziet het als een gemis dat educatie in de plannen nog te weinig wordt belicht.

De weerslag van de experimenten en werkwijze tijdens de transitieperiode (tot en met 2026) in een financiële paragraaf ontbreekt. Die is wel nodig om hierover goed te kunnen adviseren.

3. Heeft het museum een idee van de wensen van het hedendaagse publiek en hoe het deze wensen vorm kan geven in het (ver)nieuw(d)e museum?

MBVB lijkt verder te willen bouwen op een al ingezette koers en beleid. Experimenteren vraagt om een planmatige uitwerking om vernieuwing ruimte te kunnen geven. De urgentie hiervan en de concrete uitwerking mist de RRKC. Volgens de Raad ontbreekt daarnaast een heldere opvatting en uitwerking van de relatie van het museum met het publiek en de samenwerkingspartners. Een publieksgerichte werkwijze moet verder worden verkend in de transitieperiode. Dat leidt tot meer kansen om de organisatie te vernieuwen en nieuwe competenties binnen te halen. Hier mist de Raad een uitgesproken visie. De Raad adviseert MBVB de transitieperiode te gebruiken om nieuwe werkwijzen en presentatievormen planmatig te beproeven. Dat komt de invulling van het toekomstbestendige MBVB ten goede en is volgens de Raad zelfs een vereiste daarvoor.

4. Sluit de visie aan op de collectie die het museum in beheer heeft?

De visietekst geeft inzicht in het bewustzijn dat het museum heeft over de eigen collectie. Die geeft zowel de geschiedenis van verzamelen (divers en door alle tijden heen) en de toekomst (ook ruimte voor hedendaagse Rotterdamse kunstenaars) een plek. De Raad constateert een onvolgroeide visie en werkwijze met betrekking tot de digitale omgang met de collectie.

5. Geeft de visie voldoende invulling aan de eerder door u geconstateerde lacune(s) in het ambitiedocument?

De Raad constateert dat de definitieve visietekst meer ingrediënten bevat om tot een positieve en verrassende invulling van het toekomstige MBVB te komen. Over de relatie met het publiek en de digitalisering constateert de Raad een onvoldoende concrete en stapsgewijze invulling van het ambitie scenario.

De lacune die eerder door de RRKC is geconstateerd wordt, zonder een concreet plan en programma, onvoldoende ingevuld. Een transitieplan wordt gemist om te kunnen beoordelen op welke wijze planmatig experiment wordt aangegaan en hoe ruimte wordt genomen om nieuwe werkwijze te vinden en deze eigen te maken.

Stakeholders

De belangrijkste stakeholders die behalve Museum Boijmans Van Beuningen belang hebben bij de adviezen zijn:

1. De gemeente
 - de wethouder van Cultuur, Onderwijs en Toerisme
 - de wethouder van Bouwen, Wonen en Energietransitie
 - de afdeling Cultuur (Maatschappelijke Ontwikkeling)
 - de afdeling Vastgoed (Stadsontwikkeling)
 - leden van raadscommissie ZOCS
 - leden van raadscommissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte
2. De cultuursector
 - musea in het Museumpark
3. De private sector
 - Stichting Droom en Daad
 - Stichting Verre Bergen
 - particuliere fondsen, bedrijven, loterijen, donateurs

Beschrijving van de gang van het advies door het gemeentelijk apparaat

De RRKC voerde met de wethouder van Cultuur en de afdeling Cultuur een reeks gesprekken om de advisering zo effectief mogelijk te maken. Ook na verschijning van het advies stuurde de RRKC in vertrouwen nog twee adviesbrieven over de ontwikkeling van het transitieplan van het museum. In dit complexe dossier heeft het museum te maken met twee gemeentelijke diensten, Stadsontwikkeling voor de (technische) realisatie van het gebouw en de afdeling Cultuur voor de

inhoudelijke programmaontwikkeling. Het advies Boijmans Binnenstebuiten richtte de RRKC aan de wethouders van Cultuur en Bouwen en Wonen.

Schriftelijke reactie van het college op het advies

Op 1 oktober 2018, een maand vóór de publicatiedatum, ontving het college het advies Boijmans Binnenstebuiten - Museum Boijmans Van Beuningen op weg naar de toekomst.

Een schriftelijke reactie van het college op het advies volgt in november 2018. Daaruit blijkt een positieve ontvangst.

"Wij hechten eraan onze waardering uit te spreken voor het feit dat u in korte tijd een deskundige adviescommissie heeft weten samen te stellen die, naar wij vinden, tot een goed onderbouwd, helder en overtuigend advies gekomen is. Uw advies heeft dan ook een belangrijke bijdrage geleverd aan de afweging die ons college gemaakt heeft in de keuze voor een renovatiescenario."

De eerste aanbeveling van de RRKC om te gaan voor het toekomstscenario wordt door het college omarmd. Ons advies te kiezen voor ambitie is voor het college belangrijk. Het ziet zich hiermee gesteund in de overtuiging dat de collectie, die van grote kwaliteit is, een 'state of the art' gebouw verdient waar deze beter tot zijn recht komt. Het kiezen voor ambitie sluit aan bij de structurele stijging van bezoekersaantallen aan (kunst)musea.

De RRKC constateert wel dat in de voorliggende plannen veel aandacht gegeven is aan vooral bouwkundige aspecten van het nieuwe museum. Het college onderkent het risico dat betrokken partijen te veel gefocust raken op de techniek van het gebouw. De inhoud mag in het proces niet uit het oog verloren worden. Het ziet onze aanbeveling voor een transitieperiode waarin het toekomstbestendige museum naast het fysieke, ook inhoudelijk vorm krijgt, dan ook als een waardevolle suggestie en neemt die over.

De RRKC adviseert het maken van een transitieplan met concrete plannen ten aanzien van de presentatie van de collectie in de komende jaren en een bijbehorende dekking voor de financiering ervan. Ook zou het museum deze gelegenheid moeten aangrijpen om de behoeften van het diverse publiek in kaart te brengen. Het college reageert hierop door te melden dat een aantal programmalijnen vanuit het museum inmiddels meer uitgewerkt zijn. Deze lijnen vinden wij goede bouwstenen voor hetgeen u een transitieplan noemt.

Het college schrijft dat de RRKC erop kan vertrouwen dat de gemeente zich samen met het museum maximaal zal inspannen de collectie tijdens de verbouwing zichtbaar te houden. Het deelt de overtuiging van de RRKC dat dit van groot belang is. Ervaringen van andere verbouwde musea leert dat het inderdaad essentieel is om het museum in de ogen van het publiek 'open te houden'.

Over het museumpark erkent het college dat er meer potentie zit in het park. De RRKC adviseert een voorziening te creëren met een zelfstandige rol en met budget om te komen tot programmering, beheer en intensieve samenwerking tussen de instellingen aan het park.

Het college is doordrongen en pleitbezorger van meer samenwerking in het Museumpark en gaat onderzoeken of de door de RRKC voorgestelde vorm een oplossing kan zijn om het potentieel van het park beter te benutten.

Behandeling in de gemeenteraad

Uit het raadsinformatiesysteem van de gemeente blijkt dat het advies is besproken in de raadscommissies ZOCS en Bouwen, Wonen en Buitenruimte, en in de gemeenteraad.

Op 31 oktober 2018 wordt door het college een raadsvoorstel aan de gemeenteraad voorgelegd over de renovatie van MBVB. Dit wordt omringd met talrijke documenten en rapporten waaronder het advies van de RRKC. Daarover staat in het raadsvoorstel:

"In opdracht van de gemeente heeft de RRKC een advies uitgebracht over de toekomst van MBVB en bijbehorende (bouw)opgave. In het advies 'Boijmans Binnenstebuiten (bijlage) beveelt de RRKC aan om vanuit het belang en de potentie van de collectie voor een ambitieus scenario te kiezen. Uit de ervaringen van vergelijkbare kunstmusea blijkt dat renovatie veel kansen biedt om het gebouw aan te passen aan de museale eisen van deze tijd. Dit leidt uiteindelijk tot meer bereik en bezoekers. Een vernieuwd toekomstbestendig museum past bij een wereldstad als Rotterdam, aldus de RRKC."

Het college vraagt de raad te kiezen voor het Ambitiescenario dat leidt tot een technisch hersteld, verduurzaamd én optimaal toekomstbestendig museumgebouw met bredere mogelijkheden in de programmering, exploitatie en groei van het aantal bezoekers met een taakstellend investeringsbudget van C 223,5 mln excl. Btw. Daarnaast wordt gevraagd om bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2019 de dekking voor de incidentele kosten ter hoogte van C 23,2 mln, als onderdeel van het investeringsbudget, in de (meerjaren)begroting op te nemen. Als derde wordt gevraagd een voorbereidingskrediet van C 23,9 mln, als onderdeel van het investeringsbudget, toe te kennen om te starten met de definitiefase waarin een Programma van Eisen, Voorlopig Ontwerp, Definitief Ontwerp en een Bestek worden opgesteld.

Op 20 december 2018 stemde de gemeenteraad in grote meerderheid voor het ambitiescenario en is gestart met de voorbereidingen voor de uitvoering ervan. De gemeenteraad gaf opdracht uit te gaan van het ambitiescenario, uitgevoerd vanuit een sterk inhoudelijke en toekomstgerichte visie. Deze visie vormt de basis van het Schetsontwerp, Programma van Eisen en Transitieplan. De gemeente formeerde een stuurgroep met een projectdirecteur met mandaat waarin zowel de gemeenteaspecten vanuit kunst en vastgoed als ook het museum vertegenwoordigd zouden zijn. Een complex project als dit vraagt om integrale en samenhangende sturing en uitvoering. Gemeente en museum gingen gezamenlijk aan de slag met het maken van het Programma van Eisen (PVE), de selectie van architecten en het aanstellen van adviseurs. Hieruit komt het Schetsontwerp (SO) voort op basis waarvan de gemeenteraad in het tweede kwartaal van 2020 de definitieve go/no go beslissing voor het ambitiescenario zal nemen. Het museum is de aangewezen instantie om een richtinggevende visie op te stellen. Dit geldt ook voor een transitieplan dat voor de zomer van 2019 ter informatie aan de gemeenteraad zal worden toegezonden.

Motie Boijmans op Zuid

Op 18-12-2019 stuurt wethouder Kasmi een voortgangsbericht aan de commissie ZOCS over de motie Boijmans op Zuid. Het plan van het museum op in Rotterdam Zuid een oud pand van V&D te betrekken zijn mislukt.

Conform deze motie is de gemeente in overleg getreden met het museum en bood het hulp aan bij het vinden van panden nadat duidelijk werd dat de voormalige V&D als locatie niet lukte. In de focuswijken van NPRZ is daarop een aantal panden bezocht.

Uiteindelijk lukte het om een geschikt pand te vinden waarmee het museum de transitieperiode in zou gaan. Deze periode is voor het museum een kans om te leren van het publiek, de gemeenschappen in de stad en van partners; een kans om zich te verbinden met nieuwe generaties, kunstenaars en verzamelaars. Het werd een oude technische school op Hillevliet 90.

De wethouder schrijft in het voortgangsbericht dat de plannen voor Boijmans op Zuid in lijn liggen met het advies van de RRKC 'Boijmans Binnenste Buiten'. Dat advies maakte onderdeel uit van het raadsvoorstel van december 2018.

"De RRKC deed in het advies de aanbeveling om te kiezen voor een transitieperiode waarin het museum de wensen van het publiek kan onderzoeken en hoe Museum Boijmans Van Beuningen een groter en breder publiek kan trekken. De RRKC deed de aanbeveling aan het museum om uit te zoeken welke nieuwe vormen van educatie en participatie hierop aansluiten. De huidige plannen voor Hillevliet 90 sluiten hier naadloos goed op aan. Ik ben er enthousiast over omdat ze uitgaan van het leggen van een verbinding met nieuw publiek, met de buurt en met de talloze scholen die zich bevinden in de directe nabijheid van de Hillevliet."

Activiteit in samenhang met Boijmans Binnenste Buiten

Op 16 november 2018 organiseerde de RRKC naar aanleiding van het advies een openbaar debat in Arminius. Dit werd geleid door Leon van Geest. In het debat stonden de volgende vragen centraal:

- Hoe ziet het museum van toekomst er uit?
- Hoe kan het publiek nog steeds van de collectie genieten als het hoofdgebouw dicht is?
- Wat is er voor nodig om een groeiend aantal bezoekers te kunnen ontvangen?
- Wat is het rendement van de investering voor de stad, zowel economisch als maatschappelijk?

De effecten van dit debat zijn te herleiden uit het verslag dat de RRKC maakte:

Paul van de Laar meende dat het advies een vliegwieleffect heeft voor de hele erfgoedsector.

Hans Ophuis (Vrienden van het Park) vond dat de transitieperiode ook moet worden benut voor experimenten in het park. Het park is er niet alleen voor de instellingen maar ook voor de buurt. Geef MBVB geen voortrekkersrol in het nieuwe concept voor het Museumpark. Er zijn meerdere kunstvormen die in het park kunnen worden gepresenteerd. Er zijn twijfels of de instellingen in het park zelf geld willen uittrekken voor een gezamenlijke programmering. Kunsthall scoort goed met activiteiten in het park. Zorg ervoor dat er rustige plekken blijven in het park.

Witze Patijn (voormalig rijksbouwmeester en vriend van het park) vond dat het advies scherper kon zijn richting doelgroepen. Hij mist de positie van gekleurde Rotterdammers als probleemstelling. De kernvraag is: Hoe maak je de verbreding concreet waar? De 235 mio geeft de indruk dat we het hebben over een relatief hoge vierkantemeter prijs. Dat moet beter worden gelegitimeerd richting het publiek/belastingbetaler.

Ferry Weeda (Vers Beton) vond het jammer dat in het advies van de RRC veel is te lezen over de ambities terwijl MBVB die zelf had moeten bedenken. Plannen hadden er al moeten zijn. Afgelopen jaren investeerde MBVB veel energie in de totstandkoming van het depotgebouw maar liet daarmee de kwestie van de renovatie liggen.

Op een vraag waarom het 7 jaar gaat duren antwoordt Nikkel Reinhoud (projectdirecteur Renovatie MBVB): Het verwijderen van asbest, de procedure voor aanbesteding en de ontwikkeling van een goed Programma van Eisen kost tijd.

Iemand drong aan op de keuze van een architect die zich in dienst stelt van het proces om tot een goed en publieksgericht museum te komen. Kies je een ontwerp van een sterarchitect of een aan het proces dienstbaar ontwerp?

Effecten in de media: 1 november 2018 – 1 november 2019

1) Presentatie/Live-stream

Debat: 16 november: ca. 150 bezoekers in Arminius

[Video](#) debataavond (alleen audio): 182 keer bekeken

2) Website

Bezoeken adviespagina's: 340

3) Pers & Free publicity

Radio Rijnmond: Interview Aad Meijboom (voorzitter adviescommissie):

<https://youtu.be/3AJMIST2v9A>

Meldingen en referenties aan het advies:

NRC:

<https://www.nrc.nl/nieuws/2018/12/19/renovatie-boijmans-is-een-duur-moetje-a3102162>

AD:

<https://www.ad.nl/rotterdam/museum-boijmans-van-beuningen-zeven-jaar-dicht-voor-verbouwing-van-223-miljoen~a8003738/>

Lonely Planet:

<https://www.lonelyplanet.com/articles/museum-boijmans-van-beuningen-move>

Architectenweb:

<https://architectenweb.nl/nieuws/artikel.aspx?ID=45170>

Cobouw:

<https://www.cobouw.nl/aanbesteden/nieuws/2018/11/wie-gaat-museum-boymans-moderniseren-rotterdam-zet-kwart-miljard-euro-opzij-101266251>

Archined:
<https://www.archined.nl/2019/05/toekomst-museum-boijmans-van-beuningen/>